

Fremragende forskning 2030 - scenarioer

Arbeidsgruppa for forskning har bestått av Mette Halskov Hansen, Ingrid Lossius Falkum, Christopher Prescott og forskningsdekan Mathilde Skoie. Skoie har ledet gruppen, med forskningsrådgiver Arve Fløystad-Thorsen som sekretær. Gruppa har hatt tre møter.

Trender og utfordringer mot 2030

Det er flere tydelige trender gruppa mener HF må forholde seg til i sin strategi, og som også på mange måter er blitt bekreftet gjennom interessentintervjuene. Her velger vi å oppsummere det vi anser som det strategisk mest relevante fra interessentintervjuene og våre egne diskusjoner, som en bakgrunn for de scenariene vi har valgt å legge frem.

Økt *konkurransen*, om forskningsmidler så vel som studenter, er den ene av disse trendene. Stadig flere konkurrenter dukker opp både ute og hjemme, som posisjonerer seg med egne og til dels langt mer distinkte profiler enn det HF i dag har. Samtidig er det forventninger til samarbeid. Dette er en utfordring HF må besvare, og veien videre kan gå i helt ulike retninger ut fra valg av arenaer der vi ønsker å styrke våre konkurransefortrinn eller hvilke samarbeidsflater vi ønsker å dyrke – enten det er på studiefeltet eller forskningsfeltet.

Presset i retning av å prioritere leveranser til *tematiske satsinger* utledet av definerte samfunnsutfordringer er en annen sterk trend. Potensialet for nasjonale eksellensutlysninger som Fripro og SFF er uklart. Med økende konkurranse blir det krevende for HF bare å holde på sin andel på dette området, og forventningen om at HF skal posisjonere seg i forhold til samfunnsutfordringene er stor og økende. Denne utfordringen adresseres også av nær sagt alle interessenter som er blitt intervjuet. Flere tar til orde for at HF bør rigges bedre for å ta tak i samfunnsutfordringene og rette seg mer inn mot tematiske utlysninger nasjonalt og internasjonalt.

Unisont er dette midlertid ikke, og tre motreaksjoner til en slik linje kan spores i interessentintervjuene. Noen peker fortsatt på eksellensporet, forstått som fokus på forskerinitierte problemstillinger, som det riktige for HF og tar til orde for at det kan rendyrkes ytterligere, som en fortsettelse av dagens politikk. Andre mener det strategiske trykket på ekstern finansiering nasjonalt så vel som internasjonalt allerede er for sterkt, enten det er dreier seg om predefinerte temaer, at pendelen nå tvert imot bør snus og at tiden er kommet for å fokusere mer på de midlene HF faktisk har til rådighet gjennom stillingsressursene. En tredje gruppe er først og fremst opptatt av at HF som det største humaniorafakultetet i landet må gå i front for en utfordring som Humaniorameldingen tydelig har adressert, nemlig å stå opp for humanioras egenart med utgangspunkt i de eksisterende disiplinene og uten det instrumentelle nyttehensynet som på mange måter preger det forskningspolitiske ordskiftet.

Det skal også nevnes at flere av dem som hevder HF bør gå mer i retning av samfunnsutfordringer presiserer at dette ikke må gå på bekostning av HFs egenart eller fokus på eksellens.

Relevant for utmeislingen av HFs nye strategi er også spørsmålet om hvordan en mer tematisk forskningsstrategi evt skulle se ut. Skulle HF innenfor en slik strategi først og fremst prioritere nasjonale leveranser (NFR og departementene) eller heller orientere seg mot mer

internasjonale leveranser (EU-systemet, nasjonale fond også utenfor Europa, Nordisk ministerråd, FN mm)? Det valget vil legge viktige og to nokså ulike føringer. Et fjerde spenningsfelt gjelder kravet om tverrfaglighet, som mange av interessentene peker på. Hvor langt skal HF gå i å åpne opp for og stimulere tverrfaglighet? Kan kravet til tverrfaglighet gå så langt at det truer humaniorafagenes egenart eller er en gjennomført tverrfaglighet nøkkelen til fremtiden uansett? Arbeidsgruppa har lagt til grunn for sine diskusjoner at vi ikke kan se noen nødvendig motsetning mellom eksellens og tverrfaglighet, selv om flere av interessentene kan se ut til å frykte det. Spørsmålene er likevel relevant, enten HF velger en strategi som prioriterer forskning eller utdanning høyest.

Endelig ser gruppen en viktig dimensjon som ingen av interessentene har bragt til torgs, men som vi anser som den kanskje viktigste dimensjonen når man skal tenke scenarier og akser, nemlig hvilken plass hhv forskning og utdanning skal ha ved HF. UiO skal drive forskningsbasert undervisning, men dette er et romslig begrep. Skal forskning være det viktigste og strategisk styrende eller skal studier og studiepoengsproduksjonen tvert imot være det overordnede, med forskning som noe sekundært og underordnet undervisningen?

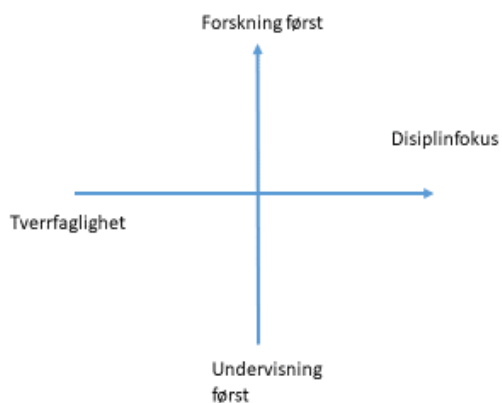
Gruppen har med dette utgangspunktet valgt å lage to aksekryss, med i alt åtte ulike scenarier.

I det ene krysses y-aksen *forskning først vs. undervisning først* av aksene *tverrfaglighet vs. Disiplinfokus*

I det andre krysses aksene *internasjonale vs. nasjonale leveranser* av aksene *predefinerte vs. forskerinitierte problemstillinger*.

Gjennom disse scenariene med åtte idealtyper er det gruppens intensjon å skissere noen ytterpunkter som HF på en eller annen måte må posisjonere seg i forhold til de neste ti årene. (Gruppen har i utgangspunktet ikke utarbeidet noe konkret forslag til en gylden middelvei eller spesiell retning HF bør gå i, men legger til grunn at slikt vil defineres i neste fase av strategiprosessen.)

Aksekryss I

Idealtypene:

The International Faculty for Inter-disciplinary humanities

Strategi:

Tverrfaglighet som styringskrav
 Kun bruk av tverrfaglige ph.d.-utlysninger
 Systematisk bruk av delte stillinger
 Radikal omgjøring av timeregnskapet, med nedbygging av fag- og instituttgrenser

Resultat:

Tverrfaglige studieprogrammer
 Emneorientert undervisning tett knyttet på forskningsprosjektene
 Prosjekt- og senterorganisering
 Fokus på forskningens samfunnsoppdrag
 Høye inntekter fra tematiske utlysninger nasjonalt og internasjonalt
 Oppløsning av instituttene
 Nedleggelse av ph.d-programmet (?)
 Stillingsplaner kun på fakultetsnivået
 Individualisering, atomisering, men samtidig en markant sentralisering

The International Faculty of humanistic disciplinary excellence

Strategi:

Etablerte disiplinære kvalitetskriterier legges til grunn for all virksomhet, ut fra en tanke om at det er på denne måten kvalitet best ivaretas id et lange løp
 Strengt disiplinære ph.d-utlysninger (og kombinerte stillinger)
 Forskningsøknader rettet inn kun mot disiplinære utlysninger
 Tildeling av stillinger til instituttene basert på publiseringspoeng og innhenting av ekstern finansiering

Resultat:

Disiplinære studieprogrammer
 Små og mange institutter
 Sterkt reduserte inntekter fra ekstern finansiering
 Instituttene må i praksis gi mye beslutningsmyndighet til fakultetsnivået
 = institutter med sterk identitet, men i praksis liten makt.
 Fagmiljøenes forskningsaktiviteter svarer i liten grad på samfunnsutfordringene
 Lite fleksibilitet, høy forutsigbarhet
 «Elfenbenstårn»

Fakultet for tverrfaglige humaniorastudier

Strategi:

Tverrfaglige studieprogrammer
 Tildeling av stillinger og midler til studieprogrammene på basis av studiepoengsproduksjon
 Utlysning av stillinger knyttet til studieprogrammer
 En kraftig dreining av prioriteringene ifm ansettelse, slik at undervisningskompetanse og- erfaring i praksis vektlegges langt sterkere i 1.amanuensisstillingene

Resultat:

Radikal reduksjon i den eksterne forskningsfinansieringen
 Svekket forskningsbasert undervisning
 Sterk vektlegging av studieproduksjonen
 Nedbygging/eliminering av instituttene
 Stor makt til fakultetsnivået
 Stor fleksibilitet, lite forutsigbarhet

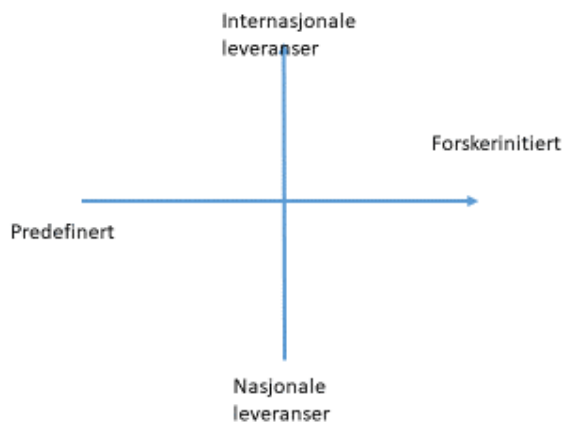
Fakultet for humanistiske disiplinstudier:

Tildeling av stillinger og midler til disiplinene på grunnlag av studiepoengsproduksjon
Rekruttering av stipendiater og FVA på grunnlag av pedagogisk talent og/eller meritter
Undervisning vektlegges tungt ifm behandling av søknader om opptak til Ph.d-programmet.

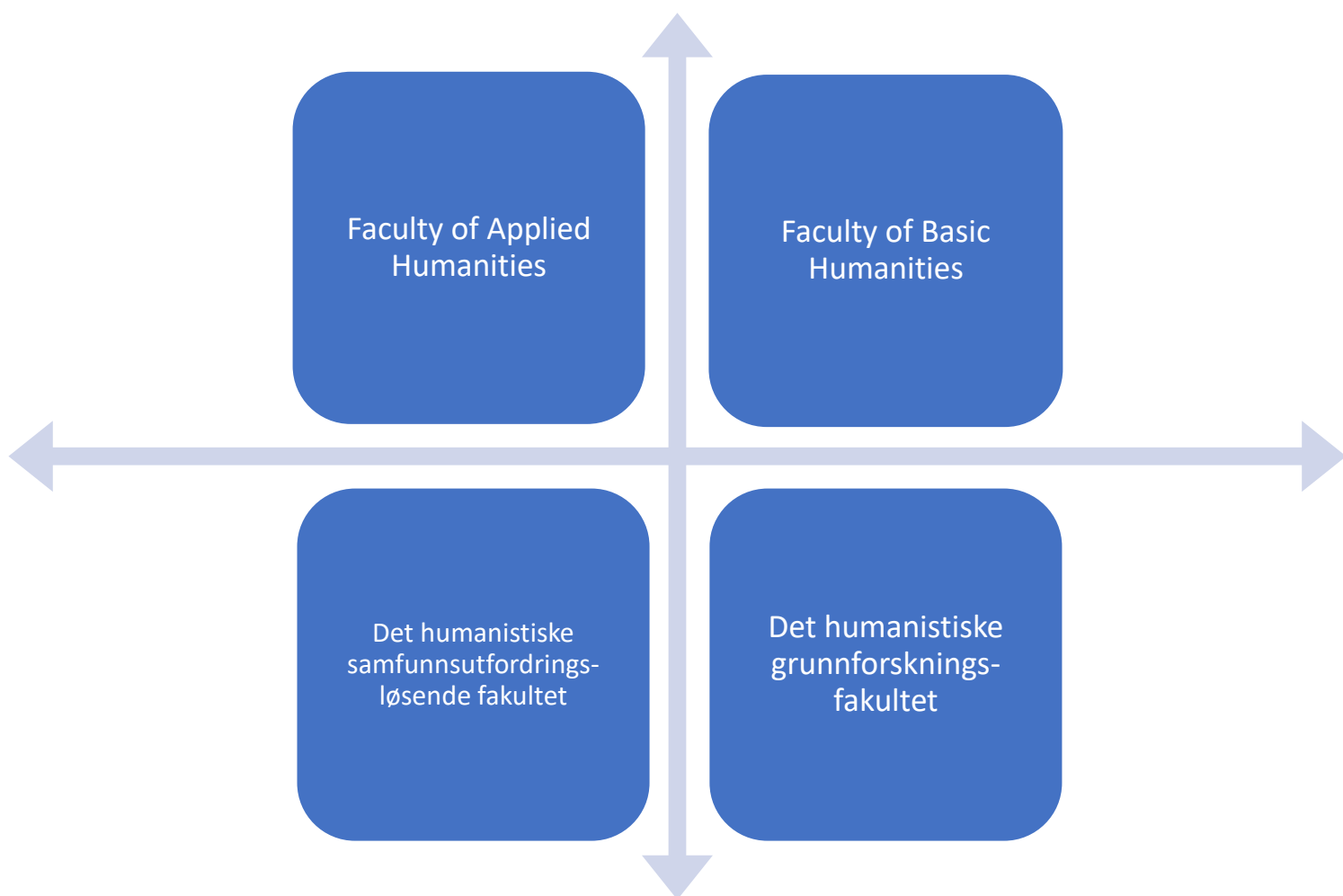
Resultat:

De disiplinære fagene blir i praksis grunnenhetene
Mange små institutter som er helt avhengige av overføringer fra fakultetet
Fakultetsstyret som et representantskap, med talsmenn for alle institutter
Åpen interessekamp og allianser ml instituttene
Handlingslammelse?
Høy sannsynlighet for faglig stagnasjon?

Aksekryss II

Idealtypene:

Faculty of Applied Humanities

Strategi:

Stimuleringsordninger for tematiske EU-utlysninger, «Missions»
Tilsetninger på grunnlag av potensiale for innhenting av internasjonale forskningsmidler
Utbygging av det forskningsadministrative apparatet for å håndtere tyngre søkeprosesser og EUs krav til rapportering og «engagement»

Resultat:

Et fakultet rettet inn mot internasjonale samfunnsutfordringer
Tung vektlegging av samfunnsmessig impact
Sterk programorientering
Høy internasjonal arbeidslivsrelevans for kandidatene, utbredt rekruttering inn til andre sektorer i samfunnet
Liten frihet for forskerne
Svak institusjonell fellesskapsfølelse
+ sterkt svekket nasjonal forankring og legitimering
Mange ansatte med svake insentiver for å lære seg norsk og utvikle tilhørighet til det norske samfunnet

Faculty of Basic Humanities

Strategi:

Sjenerøse stimuleringsordninger for ERC eller SFF søknader
Tilsetning på grunnlag av potensiale for å tiltrekke seg ERC eller SFF-midler
Utstrakt publisering i nivå II-kanaler, bruk av H-indekser

Resultat:

Et fakultet rettet inn mot internasjonal eksellens
Mange internasjonale ansettelser etter eksellenskriterier
Gode resultater på internasjonale rankinger
Stor frihet for forskerne
En høy andel av ansatte med begrenset motivasjon for å lære seg nors

Det humanistiske samfunnsutfordringsløsende fakultet

Strategi:

Systematisk monitorering av nasjonale tematiske utlysninger
Bruk av interne midler til å bygge opp sterke grupper som kan levere på definerte nasjonale samfunnsutfordringer.

Resultat:

HF blir et konglomerat av forskningssentre Mer anvendt forskning, leveranse på bestilling fra departementer, bestillingsforskning
Et HF med et umiddelbart publikum, tydelig relevans og høy samfunnsmessig legitimitet
Høy nasjonal arbeidslivsrelevans bl HF's kandidater

Det humanistiske grunnforskningsfakultet

Strategi:

HF retter seg kun inn mot Fripro og nasjonale eksellensutlysninger
Stor frihet for forskerne
Stimuleringsordninger kun for Fripro og SFF
Sterk nedtoning av samfunnsrelevans og «engagement»

Resultat:

Stillingsplaner og tilsetninger uten relevansaspekter
Redusert rekruttering av internasjonale studenter, ansatte og stipendiater

Forutsigbare rammer (kvalitetskrav)

Forutsigbare karriereveier for norske unge forskere.